

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
بدین بوم وېر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

همایون "باختریانی"

۳۱ مارچ ۲۰۱۷

تصحیح، تنظیم و شرح لغات: خ. معروفی

دیوان

"عبدالله شهاب تُرشیزی هروی"

۲۵۰

مُلحدنامه

— ۱۶ —

به درد آمد، آن کون جوینده کیر
برآورد فریاد و زد کف به هم
ز شهنامه بیتی به یاد آدم
بخندید سهراب و گفت؛ ای سوار
ترا کسپ کون روز کین است، لنگ
بدو گفت: بر درد بتوان شکیب
عمود تو در روده‌ها زد شگاف
گر از درد گریان شوم، ننگ نیست
نه کیر است بل این درختی ست سخت
بسی کیرهای قسوی، دیده ام
که از کیر هرگز نمی گشت، سیر
که دردا، که مُردم ز درد شکم
که اندر خور این سواد آدم
به زخم دلیران، نئی پایه دار
چرا گرز سهراب جوئی به جنگ
نه چندان، که از مردن آید نهیب
برآمد سه انگشت، بالای ناف
نه کون است آخر گچ و سنگ نیست
چه سان می‌کشی با خود ای شوم‌بخت
ولی این چنین کیر، نشنیده ام

ازان پس فـرو بست، بند دهن
شب از درد کون، تا سحرگاه نخفت
دمادم همی رید، بی اختیار
ز رگها کز اطراف کونش، گسیخت
سرانجام آن زخم، ناسور گشت
به خواری بسی برد مرهم به کار
به صحت ز بستر، چو سر بر گرفت
بدین گونه تا ریشش آمد، برون
آچو سنبل ز برگ سمن، بر دمید
پی کیر، زردادن آغاز کرد
چنین تا، که گردید ریشش دراز
به شهر و ده و برزن و دشت و کو
نهانی، یکی مرد دانش سرشت

بیامد به منزل گه خویشتن
همان درد خود نیز با کس، نگفت
تو گفתי، که خورده ست شنبرخیار
ز کونش چهل روز، خونابه ریخت
به بستر در افتاد و رنجور گشت
که شد رسته آن زخم، از خار خار
همان عادت خویش، از سر گرفت
همی خورد، کیر و همی داد کون
خریدار گلزار شد، ناپدید
آبه زر کار را، سکه پرداز کرد
وزان عادت بد نگریدید باز
نُبد غیر آن داستان، گفت و گو
بر ایوان خان، این غزل را نوشت

* * *

^۱ - "خارخار" درینجا به معنی "خارش" است. (در نسخه اصل، "به خواری بسی برد مرهم به کار" آمده است)
^۲ - مصراع کنایه است، از: "وقتی که ریش کشید"
^۳ - این مصراع در اصل دیوان حاضر "به زر کار را سکه باز کرد" آمده بود، که هم وزن را برهم می زند و هم معنایی از آن استخراج شده نمی تواند؛ ازین رو به شکل مفهوم "به زر کار را، سکه پرداز کرد"، تصحیح گردید.
مصراع دوم در نسخه کاتب بدین شکل آمده است: "به زر کیر را سکه باز کرد"، که نیز ناقص وزن و نامفهوم است.